

muzej) u Prištini (1974). — Svoje istraživanje utjecaja bioničkih znanosti na arhitekturu i urbanizam primjenjuje u projektima za pojedinačne građevine: Omladinski dom u Zagrebu (1966); stambena naselja u Zagrebu (1965), Bratislavi (1966), Osijeku (1983) te gradska središta u Tel Avivu (1963, s A. Smecom), Zagrebu (1969), južnom Zagrebu (1971), Osijeku (1983, s B. Mutnjakovićem, B. Kaminski, D. Kišom). U projektima za obiteljsku vilu u Hollywoodu (1964), stambeno naselje »Urbomobil« u Luxembourg (1966), crkvu Sv. Petra u Splitu (1970), lebdeću kuću Terra 2 u Wrocławu (1981), obiteljsku kuću u Reggio Emiliji (1989), stambeno naselje u Milwaukeeju (1990) te paviljon u Veneciji (1991) primjenjuje spoznaje o utjecajima kinetičkih čimbenika na oblikovanje građevina i gradova. — Bavi se scenografijom (E. Kishon, *Sve same varalice*, Zagreb 1964; A. Caves, *Careva kraljevina*, Zagreb 1974) i filmskim scenarijima (suautor filmova o Sikstu V, 1993. i V. Kovačiću, 1994, te autor filma o L. Vranjaninu, 1994). — Objavljuje eseje u stručnim časopisima (»Arhitektura«, »Čovjek i prostor«, »Dometi«, »Forum«), knjige iz područja didaktike, teorije i povijesti arhitekture; uredio više zbornika (*Kornelije Budinich*, 1984; *Slavoluk Sergijevaca*, 1989). — Samostalno izlagao u Zagrebu (1969, 1975).

BIBL.: *Umjetnost i arhitektura*, ČIP, 1958, 80—81; *Znate li stanovati*, Zagreb 1964; *Varaski theater*, Zagreb 1968; *Drago Ibler*, Arhitektura, 1976, 158—159; *Pismo magistru Lucijanu Vranjaninu*, Forum, 1979, 6; *Josip Pičman*, ČIP, 1981, 4—5; *Biourbanizam*, Rijeka 1982; *Centri kulture, domovi kulture i društveni domovi u SR Hrvatskoj* (s I. Rogićem), Zagreb 1984; *National and University Library of Kosovo*, Architecture and Urbanism (Tokio), 1987, 2; *Endemska arhitektura*, Osijek 1987; *Tercijarni grad*, Osijek 1988; *Vizov gravitaciji*, Arhitektura i stroiteljstvo Rossii (Moskva), 1990, 6; *Energetska arhitektura Konstantina Melnikova*, ČIP, 1990, 12; *Pismo Jurju Dalmatincu*, Forum, 1991, 11—12; *Ranorenesansni grad*, Zagreb 1991; *Vojvodska palača u Urbinu*, Zagreb 1992; *Sretan grad*, Zagreb 1993.

LIT.: *M. Tafuri*, Razionalismo critiche e nuovo utopismo, Casabella (Milano), 1964, 239. — *Ž. Košćević*, Vizionarski projekti Andrije Mutnjakovića, 15 dana, 1969, 1. — *Ž. Domljan*, Poslijeratna arhitektura u Hrvatskoj, ŽU, 1969, 10. — *A. Pasinović*, Ideja utopija, vizija arhitekta Andrije Mutnjakovića, Arhitektura urbanizam (Beograd), 1970. — *J. S. Lebedev*, Bionika i gorod budućeg, Moskva 1973. — *Ž. Čorak*, Vječni teror neba, ŽU, 1974, 21. — *S. Müller*, TERRA 1, Projekt (Varšava), 1975, 4. — *U. Kultermann*, Zeigenössische Architektur in Osteuropa, Köln 1985. — *E. Položaj*, Biourbanizam Andrii Mutnjakovića, Arhitektura SSSR (Moskva), 1989, 1—2. — *G. Thompson*, Library Buildings, London 1989. — *I. Marović*, Zagrebačka arhitektura osamdesetih godina, Radovi IPU, 1992, 16. — *F. Vukić*, Laurana kao pouka, Slobodna Dalmacija, 13. II. 1993. J. M. M.

MUTVORAN, prapov. gradinsko naselje i utvrđeni srednjovj. grad u Istri. Fortifikacijskoj arhitekturi pripadaju zidine (na mjestima izravno na prapov. kiklopskim zidinama) s porušenom kulom i glavnim ulazom, koji ima troja vrata. Na području današnjega groblja nađeni su fragmenti ranoromaničke skulpture i ranosrednjovj. grobovi. Župna crkva Sv. Marije Magdalene u središtu naselja romanička je građevina (druga pol. XIII. st.) dvoranskoga tipa s tri pravokutne upisane apside na sjv. strani, presvođene bačvastim svodovima. Zvonik je smješten uz crkvu. Ispred naknadno zazidana ulaza u zap. apsidu postavljena je skulpturalno ukrašena kamena gotička kustodija, izvorno polikromirana, iz 1431; pročelje crkve je renesansno. U mjestu se nalazi više kuća s renesansnim pročeljima i arhit. detaljima.

LIT.: *G. Caprin*, L'Istria nobilissima, II, Trst 1907, str. 25—26. — *B. Schiavuzzi*, Attraverso l'agro colonico di Pola, Atti e memorie SIASP, 1908, 24, str. 110—111. — *Isti*, Momorano, ibid., 1914, 1. — *B. Marušić*, Istarska grupa spomenika sakralne arhitekture s upisanom apsidom, Histria archaeologica, 1974, 1—2, str. 35—37. — *V. Ekl*, Gotičko kiparstvo u Istri, Zagreb 1982. Br. Ma. i R.

MUZEJ HRVATSKIH ARHEOLOŠKIH SPOMENIKA (Split). Otvoren 24. VIII. 1893. u Kninu kao *Prvi muzej hrvatskih spomenika*, koji MUZEJ HRVATSKIH ARHEOLOŠKIH SPOMENIKA U SPLITU

je bio formiran od arheol. građe iz kninske okolice. Više puta je mijenjao naziv (*Muzej hrvatskih spomenika*, *Muzej starina*, *Muzej hrvatskih starina*; današnji naziv od 1955). Utemeljitelj i dugogodišnji predsjednik Muzeja bio je L. Marun. God. 1933—42. i 1946—77. Muzej je vodio S. Gunjača koji je u II. svj. r. sačuvao muzejske predmete i dao ih ilegalno prenijeti u Sinj. Muzej je 1947. smješten u Klis, a 1948. u Split. Današnja zgrada Muzeja (projekt M. Kauzlarića) sagrađena je 1976, otvorena 25. VII. 1978. Muzejski fundus ima jedinstvenu vrijednost i značenje za hrv. povijest i kulturu; obuhvaća bogatu spomeničku građu iz VII—XV. st. nađenu u S i srednjoj Dalmaciji: kamene spomenike s pletenim i figuralnim ukrasom, ostacima natpisa i imenima hrv. narodnih vladara (krstionica kneza Višeslava, oko 800; sarkofag kraljice Jelene, X. st.; ciboriji, dijelovi oltarnih pregrada i dr.), potom oružje, ostruge, nakit (naušnice), novac, kućni pribor te nekoliko stećaka iz XII—XIV. st. Muzej od 1894. izdaje časopis »Starohrvatska prosvjeta«.

LIT.: *S. Gunjača*, Kratak osvrt na prilike i rad muzeja u Kninu, SHP, 1949, 1. — Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, Split—Vodič, Split 1979. — *M. Kruhek*, Muzej starohrvatskih arheoloških spomenika u Splitu, Vijesti MK, 1981, 4. M. Kru.

MUZEJI I GALERIJE. Umjetnički su se predmeti u srednjem vijeku čuvali u riznicama crkava (osobito stolnih crkava u Zagrebu, Splitu, Zadru, Dubrovniku), budući da se još nije znalo za muzeje. U doba renesanse humanisti D. Papalić i M. Marulić uveli su 1510. u Splitu lapidarij ant. spomenika iz Solina (Salone). Knezovi Zrinski imali su u XVII. st. u svojim dvorcima Novoj Kraljevici i Čakovcu mramorne kipove, slike, sagove, vrijednu knjižnicu i oružarnicu. Zagrebački biskup Aleksandar Mikulić (1688—94) kupio je za Zagrebačku biskupiju zbirku grafike i crteža od slov. skupljača J. W. Valvasora (uz visoku cijenu od 3000 forinti). Pisac i tiskar P. Ritter Vitezović držao je 1694—1706. na Markovu trgu u Zagrebu »museaum« ali nije poznato da li je osim knjiga bila izložena kakva muzejska zbirka. Polihistor I. Aletin (1670—1743) u Dubrovniku skupio je prirodoslovnu i numizmatičku zbirku te osnovao vlastiti muzej. Nadbiskup Pacific Bizza otvorio je 1750. u Splitu prvi javni muzej (*Museum Spalatinum archiepiscopale*) s gradom iz Solina. Liječnik Antun Danielli Tomasoni osnovao je 1770. u Zadru svoj muzej raznovrsnih starina i prirodnih rariteta, a sličan je privatni muzej imao i polihistor I. L. Garagnin (1764—1841) u Trogiru. Sve veće zanimanje za klasične starine dovelo je do utemeljenja nekoliko lapidarija po Istri (Pula 1802, Vodnjan, Buzet, Labin, Osor), Arheološkoga muzeja u Splitu 1820 (za koji je sagrađena 1821. prva muzejska zgrada u Hrvatskoj), Arheološkoga muzeja u Zadru 1830, arheol. zbirke i lapidarija u franjevačkome samostanu u Sinju (1860).

Snažniji razvitak muzeja u nas počinje hrv. narodnim preporodom. Na prijedlog Lj. Gaja osn. je 1836. Narodni muzej u Zagrebu koji je darovima domoljuba otvoren za javnost 1846. Slijede Domorodni (danas Dubrovački) muzej u Dubrovniku 1872, Gradski muzej (Muzej Slavonije) u Osijeku 1877, Gradski muzej u Poreču 1884, Gradski muzej (danas Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja) u Rijeci 1889.

U drugoj pol. prošloga st. utemeljuju se specijalizirani muzeji: u Zagrebu nastojanjem I. Kršnjavoga i Društva umjetnosti *Muzej za umjetnost i obrt* 1880, a donacijom đakovačkoga biskupa J. J. Strossmayera Hrvatskoj (tada Jugoslavenskoj) akademiji znanosti i umjetnosti *Strossmayerova galerija starih majstora* 1884. U Kninu je L. Marun 1893. otvorio *Prvi muzej hrvatskih spomenika* (danas *Muzej hrvatskih arheoloških spomenika* u Splitu). Nakon više preustroja zagrebačkoga Narodnoga muzeja, od nekadašnjih njegovih odjela nastali su *Hrvatski prirodoslovni muzej*, *Arheološki muzej* i *Hrvatski povijesni muzej*. U Zagrebu je Hrvatski pedagoško-književni zbor osnovao 1901. *Hrvatski školski muzej*, a Hrvatsko društvo umjetnosti 1902. *Modernu galeriju* (djela hrv. likovne umjetnosti XIX. i XX. st.). God. 1902. osn. je *Gradski muzej* (od 1949. *Arheološki muzej Istre*) u Puli, 1907. Muzej grada Zagreba, 1910. *Pokrajinski muzej za narodni obrt i umjetnost* (danas *Etnografski muzej*) u Splitu i *Creski muzej* u Cresu.

Između dvaju svj. r. na poticaje pojedinaca i raznih društava osnivaju se *Etnografski muzej* u Zagrebu 1919, *Prirodoslovni muzej* u Splitu 1924, *Muzej Požeške kotline* u Požegi 1924, *Muzej grada Šibenika* 1925, *Gradski muzej* u Varaždinu 1925, *Prirodoslovni muzej* 1924, *Pomorski muzej* 1925. i *Galerija umjetnina* 1931. u Splitu, *Muzej Brodskog Posavlja* u Slavonskome Brodu 1934, *Zavičajni muzej* u Varaždinskim Toplicama

1937, *Gipsoteka* (danas Gliptoteka HAZU) 1939. i *Dijecezanski muzej Nadbiskupije zagrebačke* u Zagrebu 1939, *Muzej »Rupe«* 1940. i *Muzej dubrovačkoga pomorstva* 1941. u Dubrovniku, *Pomorski muzej* u Orebićima 1941.

Nakon II. svj. r. osnivaju se muzeji zavičajnoga i regionalnoga tipa: 1946. u Vukovaru, Vinkovcima i Splitu, 1948. u Bakru, 1949. u Samoboru i Bjelovaru, 1951. u Koprivnici, Sisku i Novome Vinodolskome, 1952. u Iloku, Karlovcu, Križevcima i Đakovu, 1953. u Županji i Virovitici, 1954. u Valpovu, Čakovcu (*Muzej Međimurja*) i Rovinju, 1955. na Brijunima, u Puli (*Povijesni muzej Istre*) i Pazinu (Narodni, sada *Etnografski muzej Istre*), 1956. u Sinju (*Muzej Cetinske krajine*), 1957. u Gospiću (*Muzej Like*), Orebiću i Korčuli, 1958. u Čazmi, 1960. u Labinu, Kutini (*Muzej Moslavine*) i Velikoj Gorici (*Muzej Turropolja*), 1962. u Senju, 1963. u Buzetu i Makarskoj, 1964. u Veloj Luci, 1965. u Jastrebarskome, 1966. u Trogiru, 1967. u Ogulinu, 1970. u Drnišu i Baški, 1971. u Kalinovcu, Daruvaru, Ozlju i Belišću, 1973. u Novoj Gradiški, Brdovcu, Kninu (*Muzej Kninske krajine*) i Biogradu na moru, 1974. u Našicama i Čilipima, 1977. u Virju i Sesvetama kraj Zagreba, 1978. u Cresu, Škripi na Braču i Imotskome, 1981. u Pregradi, Đelekovcu i Kastvu, 1982. u Obrovcu, 1984. u Benkovcu, Omišu, Pločama i Podravskoj Slatini, 1988. u Kaštel Novom. Ti muzeji skupljaju arheol., kulturnopov., umj., etnograf. i prirodoslovnu građu.

Nakon II. svj. r. oblikovali su se isključivo prirodoslovni muzeji i zbirke: Prirodoslovni muzej u Rijeci 1945, Entomološki odjel Gradskoga muzeja u Varaždinu 1954, Prirodoslovni odjel Narodnoga muzeja u Zadru 1962, Malakološki muzej Franjevačkoga samostana u Makarskoj 1963, Zoološki muzej Baranje u Kopačevu kraj Beloga Manastira 1973. Noviji, isključivo etnografski su Etnografski muzej Istre u Pazinu 1961, Etnografski odjel Narodnoga muzeja u Zadru 1962, Etnografska zbirka otoka Krka u Dobrinju 1969, Etnografska zbirka Rusina i Ukrajinaca Hrvatske u Petrovcima 1975, Etnografska zbirka u Velikome Trojstvu 1981. i Velome Ižu. Osnovan je i niz muzeja raznih specijalnosti i namjena: u Zagrebu Tiflološki muzej, PTT muzej i Lovački muzej 1953, Tehnički muzej 1954, Muzej fizičke kulture 1976, Muzej Srpske pravoslavne crkve Eparhije zagrebačko-ljubljanske 1981; u Puli Povijesni muzej Istre 1956, u Splitu Vojno-pomorski muzej 1962; u Zadru Pomorski muzej 1966; u Trakošćanu Dvor Trakošćan 1953; u Krapini Muzej evolucije i nalazište pračovjeka 1966; u Koprivnici Muzej prehrane »Podravka« 1982. Osnovani su muzeji i zbirke memorijalnoga značaja: Rodna kuća maršala Tita 1953. i Etno-muzej Staro selo u Kumrovcu, Muzej narodne revolucije u Splitu 1956, Rodna kuća Nikole Tesle u Smiljanu 1956, Spomen-muzej II. kongresa KPJ Vukovara 1960, Muzej narodne revolucije u Rijeci 1961, Muzej Ljudevita Gaja u Krapini 1966, Spomen-područje Jasenovac s muzejom 1968, Zbirka obitelji Ribar u Vukmaniću 1968, Muzej Petra Preradovića u Grabovnici 1968, Muzej seljačkih buna u Gornjoj Stubici 1973, Memorijalna zbirka Matije Vlačića Ilirika u Labinu 1975, Spomen-muzej Lavoslava Ružičke u Vukovaru 1977, Memorijalni muzej »Danica« u Koprivnici 1981, Memorijalna soba don Frane Bulića u Solinu 1984, Dom Marina Držića u Dubrovniku 1989, Spomen-muzej biskupa J. J. Strossmayera u Đakovu 1990.

Muzejima su sasvim srodne galerije, s jedinom razlikom što im je djelatnost usmjerena isključivo na djela lik. umjetnosti. U Zagrebu je poslije Strossmayerove galerije starih majstora HAZU i Moderne galerije najstarija Gliptoteka HAZU (osn. 1939. kao Gipsoteka) sa zbirkama odljeva antičke i domaće skulpture i originala hrv. kipara XIX. i XX. st. Slijede Galerija »Benko Horvat« 1946, Galerija primitivne umjetnosti 1952. i Galerija suvremene umjetnosti 1954, sve tri u sastavu Galerija grada Zagreba. Najnovija je ustanova galerijskoga tipa Muzej Mimara s raznovrsnim zbirkama umjetnina od staroga vijeka do XX. st. Grafičke listove i crteže domaćih i stranih starih i suvremenih umjetnika čuvaju Kabinet grafike HAZU (osn. 1951) i Grafička zbirka Nacionalne i sveučilišne biblioteke (osn. 1919) u Zagrebu.

U Splitu djeluju dvije galerije: Galerija umjetnina (osn. 1931) kompleksnoga je značaja a posjeduje zbirke starih tal. i domaćih majstora XIV—XVIII. st., ikona te slika i kipova lik. umjetnika XIX. i XX. st., osobito iz Dalmacije. Specijalizirana Galerija Meštrović (osn. 1952) čuva važna djela toga kipara.

Lik. djela velike umjetničke tradicije Dubrovnika nalaze se, osim u crkvama, i u crkvenim zbirkama: Biskupskoj pinakoteci, Galeriji zavjetnih

slika brodova (kapucinski samostan), Muzeju samostana Male braće, Muzejskoj zbirci dominikanskoga samostana, Zbirci ikona srpsko-pravoslavne crkve. Umjetnička galerija u Dubrovniku (osn. 1945) prikazuje razvoj lik. umjetnosti tzv. dubrovačkoga kruga od V. Bukovca do danas, te djela novijega hrv. slikarstva i kiparstva. Njezina je područna zbirka Galerija Bukovac u slikarstvoj rodnoj kući u Cavtatu.

U Zadru Galerija umjetnina (u sastavu Narodnoga muzeja) kompleksnoga je značaja (lik. umjetnost XX. st., ikone, djela zadarskoga slikara F. Salghetti-Driolija), a Stalna izložba crkvene umjetnosti čuva djela lik. i primijenjenih umjetnosti XIV—XVIII. st. U Dalmaciji su uređene zbirke galerijskoga tipa: u Korčuli Zbirka ikona bratovštine Svih svetih i Opatska riznica crkve Sv. Marka; u Bolu na Braču Galerija umjetnina »Branko Dešković« (djela B. Deškovića, I. Joba, J. Plančića) i Pinakoteka dominikanskoga samostana (slike renesanse i baroka); u Hvaru Galerija suvremene umjetnosti »Arsenal« (hrv. i južnoslav. djela XIX. i XX. st.); u Starom Gradu na Hvaru Galerija »Juraj Plančić« (djela toga slikara i hrv. umjetnika); u Komiži na Visu Galerija Borisa Mardešića; u Trogiru Galerija Cate Dujšin Ribar (u sastavu Muzeja grada Trogira), Pinakoteka — zbirka crkvenih umjetnina (stari majstori) i Zbirka umjetnina »Kairos« u samostanu Sv. Nikole (majstori XIV—XVIII st.).

U Rijeci djeluje Moderna galerija (osn. 1949) manifestacijama (Međunarodna izložba crteža i Bijenale mladih), a u inventaru ima djela riječkih umjetnika XIX. st., južnoslav. umjetnika XX. st., a i djela majstora XVI—XIX. st. Zavičajni muzeji u Rovinju, Poreču, Labinu i Motovunu imaju galerije s djelima starih i suvremenih umjetnika.

U Slavoniji je najistaknutija galerijska ustanova Galerija likovnih umjetnosti u Osijeku (osn. 1954). Čuva djela hrv., austr., njem. i mađ. umjetnika XVIII—XIX. st. (portreti slavonskoga plemstva) i djela tzv. osječke slikarske škole XIX. st. U Vukovaru su Zbirka Bauer i Galerija umjetnina (odjel Gradskoga muzeja) čuvale djela južnoslav. likovnih umjetnika, osobito ona nastala između dva svj. rata; u agresiji na Hrvatsku 1991. galerije su razorene a djela opljačkana i odnesena u Srbiju. U Vinkovcima djeluje Galerija umjetnosti (osn. 1966), a u Vrpolju Spomen-galerija Ivana Meštrovića (osn. 1957).

Galerija »Vjekoslav Karas« u Karlovcu ima u fundusu domaća djela XIX (V. Karas) i XX. st., a Galerija slika u Varaždinu (osn. 1947) ima djela starih majstora i hrv. slikarstvo XIX. i XX. st. (M. Stančić i I. Režek). U sastavu Gradskoga muzeja Koprivnice rade Galerija Koprivnica (lik. djela koprivničkih umjetnika), Galerija Hlebina u istoimenome selu (naivni umjetnici hlebinskoga kruga i zbirka I. Generalića), Muzej Međimurja u Čakovcu, (Memorijalna zbirka L. Kralja Međimurca), Muzej Moslavine u Kutini, Gradski muzej u Križevcima, Dvor Trakošćan, Gradski muzej u Virovitici, Muzej Like u Gospiću imaju također svaki svoju galeriju lik. djela. Galerija Antuna Augustinčića (osn. 1977) u Klanjcu skuplja i prikazuje njegova djela, a Galerija »Krstu Hegedušić i suradnici« u Petrinji (1987) izlagala je radove Hegedušićeve majstorske radionice. Galerija izvorne umjetnosti u Zlataru (1972), Galerija Matije

MUZEJ SLAVONIJE U OSIJEKU

MUZEJ MIMARA, središnja dvorana

Skurjenija u Novim Dvorima kraj Zaprešića (1987), *Galerija* u Batinskoj (1987), *Galerija »Stari grad«* u Đurđevcu (1989) prikupljaju i izlažu djela naivnih umjetnika.

Umjetnine i starine skupljali su i svoje zbirke otvarali javnosti samostani u Sinju 1860, Imotskome 1897, Kraju na Pašmanu 1915, na otočiću Košljunu kraj Punta na Krku 1926, u Hvaru 1927, Starom Gradu na Hvaru 1950, Džibrovniku (Mala braća 1957, dominikanci 1969), Kamporu na Rabu 1960, Bolu na Braču 1967, Visovcu 1968, Poratu na Krku 1970, u Omišu 1986, Karlovcu 1987, Orebiću i Osijeku 1990, na Trsatu 1991. Biskupija đakovačka i srijemska uredila je svoj muzej u biskupskome dvoru u Đakovu 1962, a Hvarska biskupija svoj Biskupski muzej 1963. Župni ured u Poreču otvorio je zbirku umjetnina 1974, a župni ured u Vodnjanu Zbirku sakralne umjetnosti 1984. Zbirke u Velikoj i Dubovcu pripadaju Dijecezanskome muzeju Zagrebačke nadbiskupije.

Muzeji i galerije smješteni su najčešće u starijim zgradama, većinom spomenicima kulture. Nove muzejske zgrade podignute su u Zadru 1966. za Stalnu izložbu crkvene umjetnosti i Arheološki muzej, u Splitu 1976. za Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, u Karlovcu 1976. za Galeriju »Vjekoslav Karas« i u Rijeci 1976. za Muzej narodne revolucije.

U agresiji na Hrvatsku i u ratu 1991. stradalo je 39 muzeja i galerija. Većina građe je na vrijeme sklonjena i spremljena na sigurno. Ipak, građa svih muzejskih ustanova iz Vukovara odnesena je u Srbiju, a zgrade su teško oštećene bombardiranjem ili potpuno razorene (među njima dvorac Eltz). U drugim gradovima gdje je građa bila sklonjena, stradale su u većoj ili manjoj mjeri muzejske zgrade (Vinkovci, Osijek, Đakovo, Našice, Nova Gradiška, Jasenovac). U Dubrovniku su oštećene zgrade svih muzeja i zbirka (spomenici kulture visoke kategorije), a u Čilipima je uništen Muzej Konavala. Štete od bombardiranja pretrpjele su zgrade muzeja u Splitu, Šibeniku, Zadru, Gospiću, Karlovcu, Varaždinu i, u manjoj mjeri, neke u Zagrebu (7. X. 1991. od raketiranja Banskih dvorova).

LIT.: I. Kršnjavi, Pogled na razvoj hrvatske umjetnosti u moje doba, HK, 1905, I. — Spomenica o pedesetoj godišnjici Strossmayerove galerije, Zagreb 1935. — Galerija slika Primorske banovine, Split 1937. — L. Dobronić, Pregled muzeja u Hrvatskoj, Urbanizam-Arhitektura, 1951, 5—8. — Muzeji sjeverne Hrvatske, Varaždin 1957. — A. Bauer i K. Nemet, Muzeji i arhivi, Zagreb 1957. — Muzeji i galerije Slavonije, Vukovar 1974. — Muzeji i galerije Zagreba, Zagreb 1976. — Muzeji, galerije i zbirke u SR Hrvatskoj, Zagreb 1981. — V. Humski, Pregled povijesti muzeja u Hrvatskoj, 19. i 20. stoljeće (do 1945) s bibliografijom, Muzeologija, 1986, 24. — Ž. Vujić, Postanak i razvoj umjetničkih muzeja i galerija u Zagrebu, Muzeologija, 1991—1992, 29—30. — Muzeji i galerije Hrvatske, Zagreb 1992. — The Destruction of Museums and Galleries in Croatia during the 1991 war, Zagreb 1992. — Museums and Galleries of Croatia, Zagreb 1993. — Cultural Heritage of Croatia in the war 1991/92, Zagreb 1993. L. D.

MUZEJ MIMARA (Zagreb). Osnovan je donacijom umj. zbirke Ante i Wiltrud Topić Mimara Republici Hrvatskoj ugovorom iz 1973. te 1986. Otvoren je 1987. u adaptiranoj zgradi gimnazije (iz 1895) na Rooseveltovu trgu. Zbirka se sastoji od 3750 predmeta nastalih u rasponu od egipatske i mezopotamske kulture i civilizacije do poč. XX. st. u Europi te na Bliskome i Dalekome istoku. Neke od slika se pripisuju najpoznatijim svjetskim umjetnicima (Raffael, Veronese, Rubens, Rembrandt, Velázquez, Holbein, Goya, Manet). Osobito su vrijedne zbirke staklenih predmeta, orijentalnih sagova i kineskih umjetnina. — Muzej Mimara djeluje u sastavu Muzejsko-galerijskoga centra osn. 1987. u Zagrebu.

LIT.: Muzej Mimara — vodič po zbirkama, Zagreb 1988. — Muzej Mimara — katalog, Zagreb 1989. L. D.

MUZEJSKO-GALERIJSKI CENTAR, osn. 1987. u Zagrebu; u svoje-mu sastavu ima *Muzejski prostor*, *Galerijski prostor Gradec*, *kulu Lotrščak* i *Muzej Mimaru*.

Muzejski prostor, otvoren 1982. u adaptiranome bivšem isusovačkom samostanu iz XVII. st., organizirao je, osim izložaba pojedinih umjetnika, retrospektivne izložbe hrv. kulturne baštine s opširnima katalozima: Riznica zagrebačke katedrale (1983), Ivan Meštrović (1984), Pisana riječ u Hrvatskoj (1985), Zlatno doba Dubrovnika (1987), Židovi na tlu